

ΣΤΕΡΙΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΚΗΣ

Ὁ Ἀνθρωπος, ὁ Δάσκαλος, ὁ Ἐπιστήμονας¹

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΤΟ 1933 στὸ χωριὸ τῶν Βαβύλων τῆς Χίου, ὅπου ἔλαβε καὶ τὴν ἐγκύκλια μόρφωση. Εἶναι ἀπόφοιτος τοῦ Γυμνασίου Ἀρρένων Χίου.

Δίδαξε στὴ Μέση Ἐκπαίδευση —τὴ νῦν Δευτεροβάθμια— γιὰ δεκαπέντε χρόνια (1959-1974). Πῆρε τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς στὶς τάξεις τοῦ Κολεγίου Ἀθηνῶν, ὅπου δίδαξε ἀπὸ τὸ 1959 μέχρι τὸ 1962. Τὸ 1962 διορίστηκε στὶς Οἰνοῦσες καὶ δίδαξε ἐκεῖ μέχρι τὸ 1965. Ἐπίσης δίδαξε στὸ 5ο Λύκειο Πειραιᾶ καὶ μετὰ στὴν Ἰωνίδειο Πρότυπο Σχολή.

Τὸ 1969, μετὰ ἀπὸ ἐξετάσεις στὸ ΙΚΥ, κέρδισε μιὰ ὑποτροφία. Τὴν ἀξιοποίησε γιὰ νὰ κάνει τὶς μεταπτυχιακὲς του σπουδὲς στὸ Λονδίνο ἀπὸ τὸ 1969 ἕως τὸ 1972. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σπουδῶν του, ἐκπόνησε καὶ τὴ διδακτορικὴ του διατριβή, ἡ ὁποία ἀφορᾷ σὲ μιὰ νορμανδικὴ οἰκογένεια τοῦ Μεσαίωνα ποὺ ἐγκαταστάθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐξελληνίστηκε καὶ βαπτίστηκε ὀρθόδοξη. Στὴ διατριβὴ του παρακολουθεῖ τὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς οἰκογένειας αὐτῆς γιὰ τέσσερις περίπου αἰῶνες.

Ὅταν, τὸ 1974, προκηρύχθηκε θέση στὸ ΕΚΠΑ, διδάκτορας πλέον, τὴ διεκδίκησε καὶ προσλήφθηκε ὡς Ἐπιμελητὴς πρῶτα, Ἐπίκουρος Καθηγητὴς ἔπειτα, κ.ο.κ., στὴν ἔδρα τῆς Ἱστορίας Μέσων καὶ Νεότερων Χρόνων τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὴν ὁποία δίδαξε πάνω ἀπὸ εἴκοσι πέντε χρόνια. Παράλληλα, δίδαξε: α) στὸ Διδασκαλεῖο Μέσης Ἐκπαιδύσεως (1973-1978) Θεωρητικὰ καὶ Μεθοδολογικὰ Προβλήματα τῆς Ἱστορίας καὶ β) γιὰ δύο ἐπίσης ἀκαδημαϊκὰ χρόνια (1979 καὶ 1980) στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου

1. Τὸ παρὸν βιογραφικὸ ἦταν ἐν γνώσει τοῦ καθηγητῆ καὶ εἶχε τὴν ἔγκρισή του.

Κρήτης, όπου πηγαίνοερχόταν για να μπορεί ν' ανταποκριθεί και στις ανάγκες του ΕΚΠΑ.

Έργαστηκε έρευνητικά στο Λονδίνο, στην Όξφόρδη —περίφημο κέντρο φιλολογικῶν σπουδῶν—, καθῶς και στο Κέντ τῆς Ἀγγλίας, στο Παρίσι τῆς Γαλλίας, στην Ἀθήνα, στα Χανιά καί, βέβαια, στή Χίο.

Μέλος πολλῶν Ἐπιστημονικῶν Ἐταιρειῶν, ἔχει λάβει μέρος σέ πολλά συνέδρια μέ ἀνακοινώσεις του και δημοσίευσε πλῆθος μελετῶν για τίς σχέσεις μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου και τῶν κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης κατά τόν Μεσαίωνα και τοὺς Νέους Χρόνους. Εἶναι, ἄλλωστε, γνωστά τὰ ἄρθρα του στήν *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους* τῆς «Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν» για τίς σχέσεις Βυζαντινῶν μέ τοὺς Οὐγγρους, για τὰ προβλήματα ἐπὶ Μανουήλ Κομνηνοῦ, για τίς σχέσεις Βουλγάρων και Σέρβων μέ τὸ Βυζάντιο, για τίς γερμανοβυζαντινές σχέσεις. Ἀσχολήθηκε, ἐπίσης, μέ τόν Νεοελληνικό Διαφωτισμό και κυρίως μέ τόν Ἀδαμάντιο Κοραῆ. Ἐξέδωσε ἀνέκδοτες ἐπιστολές τοῦ Κοραῆ πού τίς ἔστειλε σέ σπουδαίους ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του, «Ἕλληνες και Εὐρωπαίους. Μεγάλη, ἐπίσης, εἶναι ἡ προσφορά του στή μελέτη και ἐπανέκδοση ἔργων τοῦ Ἀδαμ. Κοραῆ μέ εἰσαγωγή και φροντίδα δική του. Μάλιστα, τὰ Ἄτακτα² τοῦ Κοραῆ, ὅπως και ἄλλα ἔργα του, ἐπανεκδόθηκαν στή Χίο, στο τυπογραφεῖο τῶν ἀφῶν Παληοῦ, στο «Ἄλφα Πί». Ὡς ἐπιστημονικός σύμβουλος ἐργάστηκε ἐπίσης ἐπὶ ἑξὶ χρόνια στο ἑβδομαδιαῖο περιοδικό —ἐνθετο— τῆς *Ἐλευθεροτυπίας* πού εἶχε τίτλο *Ε Ἱστορικά*.

Με ἄδεια τῆς κυρίας Ἀμάντου, χήρας τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντῖνου Ἀμάντου, ἀνέλαβε τὸ βάρος νὰ συνεχίσει τὴν ἐκδοση τῶν *Χιακῶν Χρονικῶν*. Ἀπὸ τὸ 1975 ἕως τὸ 1989 ἐκδόθηκαν συνολικά δεκατέσσερις τόμοι. Περιέχουν μελέτες για ἱστορικά θέματα πού ἀφοροῦν τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα μας Χίο (γράμματα, προσωπικές ἱστορίες, ἐμπορικές δραστηριότητες, ὀργάνωση τῆς ζωῆς ἐπὶ Τουρκοκρατίας κ.ἄ. θέματα). Ἀπὸ μόνα τους περιποιοῦν τιμὴ σέ ὅποιον εἶχε τὴν εὐθύνη τους.

Ἔργα τοῦ Στέριου Φασουλᾶκη (ἐπιλογή):

1. Ἄτακτα, ττ. Α'-Β'-Γ'-Δ'-Ε'1, ἐπιμ./εἰς. Στ. Φασουλᾶκης, Ἄλφα Πί, Χίος 1991 ἕως 2012.

2. Τὰ Ἄτακτα εἶναι σημειώσεις πού ἀφοροῦσαν στιχουργήματα τελευταίων Βυζαντινῶν χρόνων, λεξιλόγιο κ.λπ. Πρόκειται, λοιπόν, για σημειώσεις σχετικές και ἄσχετες μεταξύ τους, ὅπως προέκυπταν καθῶς ἔγραφε τὰ βιβλία του ὁ Κοραῆς.

2. *Πρακτικά Συνεδρίου «Κοραΐς και Χίος» (Χίος 11 έως 15 Μαΐου 1983)*, τ. Α', έπιμ. Στ. Φασουλάκης, Όμήρειον Πνευματικόν Κέντρον, Άθήνα 1984.
3. Άνδρέου Μάμουκα, *Άδαμάντιος Κοραΐς: Βίος και έργα*, έπιμ./είσ. Στ. Φασουλάκης, ΜΙΕΤ, Άθήνα 1989.
4. *Είσαγωγή στις χιακές σπουδές: Βιβλιογραφικός οδηγός, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς»*, Άθήνα 1992.
5. Άριστέυς Φρίξος, *Ταξίδια εις Χίον (άφήγημα-πίνακες)*, έπιμ. Στ. Φασουλάκης, Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς», Χίος 2002.
6. Βίος Στυλιανός, *Χιακή Λαογραφία. Έπιλογή*, έπιμ. Στ. Φασουλάκης, Όμήρειο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου και Φιλοτεχνικός Όμιλος Χίου, Χίος 1997.
7. Βίος Στυλιανός, *Χιακά σκωπτικά ανέκδοτα και παραδόσεις*, έπιμ. Στ. Φασουλάκης, Άλφα Πί, Χίος 2006.
8. Φασουλάκης Στέργιος, *Τέσσερα κι ένα βότσαλα στη λίμνη. Έπιφυλλίδες παιδείας. Εικονογράφηση Νίκος Γιαλούρης*, Άλφα Πί, Χίος 2007.
9. Φασουλάκης Στέργιος, *Μαρτοπούλουδα. Υπερόριες έπιφυλλίδες με εικονογράφηση Νίκου Γιαλούρη*, Άλφα Πί, Χίος 2007.
10. Συμμετέχει στο συλλογικό τεύχος: «Η Έλλάδα στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, “Όχι”. Διπλωματία, προπαγάνδα, πόλεμος», *Έλευθεροτυπία* 2007.
11. Βασιλάκης Μ., Γανιάρης Χ., Μαδιάς Γ., Παπαμαϋρος Μ., *Ιστορικές φυσιογνωμίες και λογοτεχνικοί χαρακτήρες, άφηγήματα*, έπιμ. Στ. Φασουλάκης, Άλφα Πί, Χίος 2007.
12. *Έλληνοευρωπαϊκά, έξι ιστορικές μελέτες*, Άλφα Πί, Χίος 2010.
13. «Μια άσυμπλήρωτη βιβλιοθηκονομική προσπάθεια του Νικόλαου Πολίτη», στον τόμο *Ό Νικόλαος Πολίτης και τó Κέντρον Έρεύνης τής Έλληνικής Λαογραφίας. Πρακτικά Διεθνούς Έπιστημονικοϋ Συνεδρίου (4-7 Δεκεμβρίου 2003)*, τ. Β', Άκαδημία Άθηνών, Άθήνα 2012.

Άλλες μελέτες, έργα και άρθρα (έπιλογή):

1. *Ό εκ Βροντάδου πλοιογράφος Άριστείδης Γλύκας (βιογραφικό του σημείωμα)*, Άθήνα 1968.
2. *Σύντομος έκθεσις περι τού άρχείου Κ. Άμάντου*, Άθήνα 1973.

3. «Ὁ Στέφανος Καββάδας καὶ οἱ κώδικες τῆς Χίου», *Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος* 23 (1980), 560-63.
4. «Ὁ Καλλίνικος Κρεατσούλης στὴν Ἰταλία», *Ὁ Ἑραμιστῆς* 17 (1981), 267-72.
5. «Κ. Νικολόπουλος, Athénée de Paris καὶ Byron», *Πελοποννησιακὰ ἸΔ'* (1980-1981).
6. «Οἱ ἐπιπτώσεις τῶν καίρικῶν στὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα τῆς Χίου», στὰ Πρακτικὰ τοῦ Α' Κυκλαδολογικοῦ Συνεδρίου, Τὰ περὶ Ἄνδρου, Ἄνδρος 5-9 Σεπτεμβρίου 1991, *Ἀνδριακὰ Χρονικὰ* 21 (1993).
7. Συμμετεῖχε ὡς συνεργάτης στὸ πεντάτομο *Φιλοσοφικὸ-Κοινωνιολογικὸ Λεξικό*, Μένανδρος, Ἀθήνα 2012.
8. Bryer, Anthony A.M., Fassoulakis St., Nicol D.M., «A Byzantine Family: The Gabrades. An Additional Note», *Byzantinoslavica* 36 (1975), 38-45.
9. «Κοραῆς καὶ Sue: Μιὰ ἄγνωστη ἐπιστολή», *Μνημοσύνη* 9 (1982-1984), 255-60.
10. *Ἀγγλικὸν Θέατρον καὶ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις*, Ἀθήνα 1971.
11. «Ἰδεολογία καὶ ὕφος: Τὰ σύνθετα τοῦ Κοραῆ», στὸν τόμο Γ. Ἀνδρειωμένος (ἐπιμ.), *Ἐνκαρπίας ἔπαινος. Ἀφιέρωμα στὸν καθηγητὴ Παναγιώτη Δ. Μαστροδημήτρη*, Πορεία, Ἀθήνα 2007, 1195-203.
12. Κων/νου Ἀμάντου, *Πολιτικὰ καὶ Ἱστορικὰ Δοκίμια*, ἐπιμ. Στ. Φασουλᾶκης, Ἄλφα Πί, Χίος 2015.
13. «Νέα στοιχεῖα γιὰ τὸν “Γαλλικὸ” Στράβωνα», *Ὁ Ἑραμιστῆς* 19 (1993), 188-92.
14. «Ἡ ἐπέμβαση τοῦ Κοραῆ: Ἡ ἰδεολογία τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως στὴν πρὸς Πελοποννησίους ἐπιστολή του», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*, περίοδος Β', τχ. 29 (1986-1991), 423-31.
15. «Συμβολὲς στὴν ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης Κοραῆ», *Χιακὰ Χρονικὰ* ΠΓ' (1981), 76-80.
16. «Γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης Κοραῆ», *Χιακὰ Χρονικὰ* ἸΔ' (1982), 71-102.
17. «Ἀπὸ τὴν πατριωτικὴ δράση τοῦ Οὐγγροβλαχίας Ἰγνατίου», *Μνημοσύνη* 12 (1991-1993), 201-206.
18. «Οἱ Χιῶτες καὶ ἡ σμυρναϊκὴ ἐκπαίδευση», *Χιακὰ Χρονικὰ* ΙΑ' (1979), 65-71.

Διαλέξεις (έπιλογή):

1. Έκδήλωση στην Παλιά Βουλή για τὰ πέντε χρόνια τοῦ *Ε΄ Ιστορικά* (20-10-2004) ὡς σύμβουλος τῆς ἔκδοσης.
2. Στὸ Συνεδριακὸ Κέντρο τοῦ Πανεπιστημίου Πατρῶν (23-3-2009) μὲ θέμα: «Ἐπανάσταση καὶ Παιδεία στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραΐ».
3. Έκδήλωση στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Κηφισιάς (29-11-2015), ὁμιλία μὲ θέμα: «Ἡ Ἀπελευθέρωση τῆς Χίου, ἰδιαιτερότητες, συμβολές, ἀποτελέσματα».

Εἶναι τὰ ἔργα του ποὺ ἀναζήτησα καὶ τοῦ ἔθεσα ὑπόψη πρὶν βέβαια ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση τιμῆς στὸ πρόσωπό του.

Τελειώνοντας, θὰ ἀναφέρω δύο πράγματα: ἀφενὸς τὴν πρότασή του —ποὺ δείχνει τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν καινοτομία— νὰ γίνεῖ στὸν ὄροφο τοῦ Γυμνασίου Χίου Μουσεῖο Ἱστορίας τῆς Ἐκπαίδευσης, ὥστε νὰ λειτουργεῖ παράλληλα μὲ τὸ σχολεῖο, ἐνισχύοντας τὶς εὐκαιρίες τῶν μαθητῶν νὰ μάθουν πῶς λειτουργοῦσαν οἱ δομὲς ἐκπαίδευσης ἀπὸ παλιά ἕως σήμερα, νὰ ὀργανωθεῖ μὲ σύγχρονες ἀντιλήψεις καὶ τεχνογνωσία καὶ νὰ ἀποτελεῖ πόλο ἑλξης καὶ πυρῆνα μάθησης, καὶ ἀφετέρου τὸ ὅτι μετεῖχε στὴ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ Στήριξης καὶ Προώθησης τοῦ Πανεπιστημίου Αἰγαίου στὴ Χίο. Ἐδῶ ἰδρύθηκε ἡ πρώτη σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Αἰγαίου.

Ἔχει τιμηθεῖ πολλὰ φορὲς γιὰ τὸ εὐρὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο του, τὴν παρρησία, τὸ ἦθος καὶ τὴ γενικότερη συμβολὴ του στὴν προαγωγὴ τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας· μεταξὺ ἄλλων, τιμήθηκε στὸ Αἶπος τῆς Χίου ἀπὸ τὸν καθηγητὴ κ. Δημήτριο Ρέ. Ἐπίσης, τὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λονδίνου τὸν τίμησε μὲ τὸ «Ronald Burrows Memorial Prize».

Τὸ ἔργο του, ὅπως ἀποτυπώνεται ἐπιγραμματικὰ σὲ αὐτὸ τὸ κείμενο μνήμης, ἀποδεικνύει τὸν εὐρύτατο ὀρίζοντα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνδιαφερόντων καὶ δράσεων τοῦ καθηγητῆ Στέριου Φασουλάκη.

Πέραν, ὅμως, τῶν τυπικῶν καὶ ἀκαδημαϊκοῦ χαρακτήρα καταγραφῶν σὲ αὐτὸ τὸ κείμενο, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ καταθέσω τὴν ἀποψὴ μου γιὰ τὸν δάσκαλο καὶ μέντορά μου, γιὰ τὸν καθηγητὴ ποὺ μὲ δίδαξε καὶ στὰ πανεπιστημιακὰ ἔδρανα καὶ στὰ σκονισμένα ἀρχεῖα τῆς Βιβλιοθήκης Κοραΐ· χρόνια ὁμορφα, ποὺ μὲ καθοδηγοῦσε βῆμα-βῆμα στὴν ἱστορικὴ ἔρευνα, σοβαρὸς καὶ συνάμα ἐπικριτικὸς, χαρούμενος ποὺ ἀνταποκρινόμουν θετικὰ στὶς παραινέσεις καὶ στὶς ὑποδείξεις του, ἰκανοποιημένος ἀπὸ τὸ ἔργο μας, ἀλλὰ καὶ φειδωλὸς στὶς θετικὲς παρατη-

ρήσεις του. Μὲ ἔμαθε νὰ διαβάζω τὸν Κοραῖ, καταπῶς τοῦ πρέπει τοῦ μεγάλου Διαφωτιστῆ, μὲ ἔμαθε νὰ διαβάζω τὸν Ἄμαντο, καταπῶς τοῦ πρέπει τοῦ μεγάλου Δασκάλου, καὶ μοῦ ἔλεγε πάντα: «Μετὰ ἀπὸ ἐμένα, ἐσὺ θὰ συνεχίσεις. Καὶ ὅπως σὲ διδάσκω ἐγώ, ἔτσι καὶ ἐσὺ νὰ διδάσκεις ἄλλους νεότερους, γιὰ νὰ μὴν χαθεῖ ἡ σειρὰ οὔτε ἡ συνέχεια νὰ γίνῃ ἀσυνέχεια». Καὶ ὕστερα, ὅταν σιγὰ-σιγὰ δίπλα του πλῆθαινα τίς γνώσεις καὶ τίς ἐμπειρίες μου καὶ ἀρχίζα δειλὰ-δειλὰ νὰ κάνω ἀνακοινώσεις σὲ συνέδρια γιὰ τὸν Κοραῖ καὶ τὸν Ἄμαντο, νὰ γράφω τὰ πρῶτα ἄρθρα, ὁ δάσκαλός μου ἔδειχνε τὴ χαρὰ του λέγοντας: «Καλὰ τὰ πῆγες. Νὰ προσπαθεῖς πάντα κι ἄλλο». Ἀμέσως μετὰ τὴν ἔκδοση τῶν Ἀτάκτων τοῦ Κοραῖ, ξεκινήσαμε νὰ γράφουμε τὸ κοραϊκὸ λεξικὸ μὲ βάση ὅλο τὸ ἔργο του. Δυστυχῶς, δὲν ὀλοκληρώθηκε, καὶ τώρα ἀπομένει σὲ ἐμένα νὰ τὸ φέρω σὲ πέρας, χωρὶς τὴν εὐεργετικὴ καὶ ἐμψυχωτικὴ παρουσία καὶ καθοδήγηση τοῦ δασκάλου μου.

Ἦταν δημοκράτης, ἐλεύθερος καὶ ἀξιοπρεπὴς Ἄνθρωπος καὶ Ἐπιστήμονας. Δὲν προσκύνησε στὴ Χούντα. Δίδασκε τοὺς φοιτητὲς καὶ τίς φοιτήτριές του πρῶτα τὴν ἐλευθερία τοῦ νοῦ καὶ ὕστερα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Μᾶς δίδασκε ὅτι ἡ μεγαλύτερη προσφορά καὶ συνηγορία στὴν ἐπιστήμη εἶναι ἡ παρρησία.

Ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ἀκαδημαϊκὴ ὑπηρεσία ὡς Ἀναπληρωτῆς Καθηγητῆς, ἀρνούμενος νὰ κριθεῖ ἀπὸ ἓνα ἐκλεκτορικὸ σῶμα, μέλη τοῦ ὁποίου δὲν εἶχαν τὰ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ τὸν κρίνουν προσόντα.

Ἡ Δημόσια Κεντρικὴ Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη «Κοραῖς» τῆς Χίου ἦταν τὸ δεύτερο σπίτι του. Ὅταν ἐρχόταν στὸ νησί, ἐκεῖ τὸν συναντούσαμε, ἐκεῖ μᾶς δίδασκε, ἐκεῖ μᾶς ἐνέπνεε, ἐκεῖ μᾶς παρότρυνε. Ἐκεῖ τὸν ἀναζητοῦμε, ἐκεῖ τὸν ἀναπολοῦμε καὶ ἐκεῖ αἰσθανόμαστε τὴν ἀπώλειά του.

ΕΥΤΥΧΙΑ Μ. ΒΛΥΣΙΔΟΥ

Φιλολόγος-Ἱστορικός, Διευθύντρια Δ.Ε. Χίου

*Ἀπὸ τῆ Χίο στὴν Πόλη καὶ ἀπὸ ἐκεῖ
στὴ Μολδοβλαχία. Ἡ ἀρχὴ μιᾶς δυναστείας:
Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων (1641-1709)
καὶ Νικόλαος, Ἡγεμόνας Μολδοβλαχίας (1680-1730)*

Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο
Χίος 22-24 Αὐγούστου 2017

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Α' ΗΜΕΡΑ ΤΡΙΤΗ 22-8-2017

- 11:00-13:30 Ξεναγήση στὴ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Λαογραφικὸ Μουσεῖο Ἀργέντη. Παρουσίαση τῆς έκθεσης ἐκδόσεων ἀπὸ τὶς συλλογὲς τῆς Βιβλιοθήκης μὲ ἔντυπα ἀπὸ καὶ γιὰ τοὺς Μαυροκορδάτους. Ξεναγήση στὸ Χωρέμικο (ἀρχοντικὸ ἐντὸς τῆς πόλεως) ἀπὸ τὸν κ. Θ. Καραμουσλή.
- Γεῦμα
- 16:30-17:00 Ἐγγραφές
- 17:15-18:00 Μαυρέλος Νίκος, Χαιρετισμοὶ ἐπισήμων
Ἐναρκτήρια συνεδρία
- 18:00-18:35 ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ Πασχάλης, ΕΚΠΑ: Ἡ ἔννοια τοῦ Πρώιμου Διαφωτισμοῦ ὡς κατηγορία ἱστορικῆς ἀνάλυσης. Ἀπὸ τὸν Paul Hazard στὸν Jonathan Israel.
- 18:35-18:45 Συζήτηση
- 18:45-19:20 ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης Γ., ΕΙΕ: Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος (1641-1709). Οἱ ἐκφάνσεις τοῦ βίου του, τεκμήρια τῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς του.
- 19:20-19:30 Συζήτηση

- 19:30-20:05 BOUCHARD Jacques, Πανεπιστήμιο Montréal, Québec: 'Ο Νικόλαος Μαυροκορδάτος και ἡ Διαμάχη τῶν Ἀρχαίων και τῶν Νεοτέρων.
- 20:05-20:15 *Συζήτηση*
Δεῖπνο

Β' ΗΜΕΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ 23-8-2017

Φασουλάκης Στέριος, *Συνεδρία Α'*:
Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος 1

- 09:30-09:50 ΒΑΡΛΑΣ Μιχάλης, Ἱστορικός-Ἐρευνητής: 'Ο Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος και ἡ ἐπανάκτηση τῶν προνομίων τῆς Χίου μετὰ τὴ βενετικὴ κατοχὴ τοῦ 1694-1695.
- 09:50-10:10 ΜΗΝΑΟΓΛΟΥ Χαράλαμπος, Διδάκτωρ ΕΚΠΑ: 'Ο Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ Ἀπορρήτων ὡς ἱστοριογράφος.
- 10:10-10:30 ΤΖΕΛΕΠΗΣ Δημήτρης, Διδάκτωρ ΔΠΘ: Τὸ χειρόγραφο τῶν *Ρωμαϊκῶν* τοῦ Ἀλ. Μαυροκορδάτου στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας (ἀρ. 700). Περιγραφή και κάποιες πρώτες παρατηρήσεις.
- 10:30-10:50 *Συζήτηση*
- 10:50-11:30 Διάλειμμα γιὰ καφέ

Ἀποστολόπουλος Δημήτρης Γ., *Συνεδρία Β'*:
Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος 2

- 11:30-11:50 ΧΕΛΙΔΩΝΗ Στέλλα, ΔΠΘ: Ἡ σημειωτικὴ τῶν παθῶν στὰ *Φροντίσματα* τοῦ Ἀλέξανδρου Μαυροκορδάτου.
- 11:50-12:10 ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ Ἡλίας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κρήτης: Ἡ ἀριστοτελικὴ σκέψη στὸ *Pneumaticum instrumentum circulandi sanguinis* (Μπολόνια 1664) τοῦ Ἀλέξανδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων.

- 12:10-12:30 ΧΟΥΛΙΑΡΑ Μαρία, Ὑποψ. Διδ. ΔΠΘ: Ἡ *Collectio Epistolica* τοῦ Εὐγένιου Βούλγαρη καὶ οἱ διακειμενικὲς σχέσεις τῆς μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλέξανδρου Μαυροκορδάτου.
- 12:30-12:40 *Συζήτηση*
- Dinu Tudor, *Συνεδρία Γ'*: Ἀλέξανδρος καὶ Νικόλαος
- 12:40-13:00 ΜΑΥΡΕΛΟΣ Νίκος, ΔΠΘ: Οἱ Μαυροκορδάτοι καὶ ἡ συμβολὴ τους στὸν νεοελληνικὸ ἀφηγηματικὸ πεζὸ λόγος: Ἐρωτήματα καὶ ὑποθέσεις ἐργασίας γιὰ τὴ Φιλολογία καὶ τὴ μεθόδους τῆς.
- 13:00-13:20 ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ἀναστασία, Διδάκτωρ ΔΠΘ / Διδάσκουσα Π/Δ 407: Ὁ Ἡγεμὼν τοῦ Φωτίου καὶ τὸ Φιλοθέου Πάρεργα τοῦ Νικόλαου Μαυροκορδάτου.
- 13:20-13:40 ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ Ἀλέξανδρος, Πανεπιστήμιο Κρήτης: Ὁ πρίγκιπας τῶν βιβλίων γιὰ τὸ «Περὶ γραμμάτων σπουδῆς καὶ βιβλίων ἀναγνώσεως» τοῦ Νικόλαου Μαυροκορδάτου.
- 13:40-13:50 *Συζήτηση*
- Γεῦμα
- Κιτρομηλίδης Πασχάλης, *Συνεδρία Δ'*:
Νικόλαος Μαυροκορδάτος 1
- 17:00-17:20 ΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Μίλτος, Freie Universitat Berlin, Γερμανία: Τὰ ἡγεμονικὰ πάρεργα καὶ ἡ «οἰκονομία τῆς γνώσεως».
- 17:20-17:40 ΠΙΣΣΗΣ Νικόλας, Διδ. Freie Universitat Berlin, Γερμανία: Ὁ Νικόλαος Μαυροκορδάτος ὡς ἀναγνώστης τοῦ Μακιαβέλλι.
- 17:40-18:10 ΣΑΡΡΗΣ Κώστας, SFB 980 / Freie Universität Berlin, Γερμανία: Ἐνας Φαναριώτης στὴν Παλαιὰ Διαθήκη: Μία ὄψη τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοσκοπικότητος τοῦ Νικόλαου Μαυροκορδάτου.
- 18:10-18:20 *Συζήτηση*
- 18:20-18:50 *Διάλειμμα*

*Πεχλιβάνος Μίλτος, Συνεδρία Ε':
Νικόλαος Μαυροκορδάτος 2*

- 18:50-19:10 KAREN Leal, Ph.D., History and Middle Eastern Studies, Harvard University: Foreign Observers in Foreign Lands: The Fictional Persian Travelers of Nikolaos Mavrocordatos and Montesquieu.
- 19:10-19:30 ΠΑΝΟΥ Νίκος, SUNY Stony Brook, USA: Όψεις του ψόγου στον Νικόλαο Μαυροκορδάτο.
- 19:30-19:50 ΚΑΜΠΕΡΙΔΗΣ Λάμπρος, Πανεπιστήμιο Sherbrooke, Καναδάς: Ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος και ή σχέση του με Καθολικούς και Διαμαρτυρομένους λογίους.
- 19:50-20:00 *Συζήτηση*

Χελιδώνη Στέλλα, Συνεδρία Στ': Ό μουσική

- 20:00-20:20 ΠΟΥΛΟΣ Παναγιώτης, ΕΚΠΑ: Μεταξύ Π. Νικουσίου και Α. Μαυροκορδάτου: Ό Wojciech Bobowski / Ali Ufkî (1610;-1675) και οι διακοινοτικές πολιτισμικές σχέσεις των διερχόμενων της Όψηλης Πύλης.
- 20:20-20:30 *Συζήτηση*
- 21:00 *Συναυλία Κέντρου Σπουδών Όνατολικής Μουσικής: «Όργα λόγιας άστικής μουσικής της πρώιμης όθωμανικής περιόδου και όργανικοί σκοποί και χοροί του Βορειοανατολικού Αιγαίου».*

Νίκος Όνδρικός λάφτα-φωνή, Γιάννα Μαϊστρέλλη βιολι και Όλέκος Καφούνης σαντούρι

Γ' ΗΜΕΡΑ ΠΕΜΠΤΗ 24-8-2017

Bouchard Jacques, *Συνεδρία Ζ'*:
Ἡ οἰκογένεια στὴν ἱστορικὴ τῆς πορεία

- 09:00-09:20 TARLESCU Andrei, Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας:
 Ἡ μόρφωση τῶν Μαυροκορδάτων καὶ ἡ βιβλιοθήκη τους.
- 09:20-09:40 DINU Tudor, Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου, Ρουμανία: Ὁ
 Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατορθώνοντας νὰ δημιουργή-
 γήσει μία οἰκεία δυναστεία στὶς ρουμανικὲς χῶρες.
- 09:40-09:50 *Συζήτηση*
- 09:50-10:10 †ΦΑΣΟΥΛΑΚΗΣ Στέριος, Ὁμότιμος Καθηγητῆς ΕΚΠΑ:
 Μαυρογορδάτοι/Μαυροκορδάτοι: Ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ συνέ-
 χεια τῆς ἐλληνικῆς λογιόσύνης κατὰ τὴν Τουρκοκρατία.
- 10:10-10:30 ΞΥΔΑ Μαρία, Ἀρχιτέκτων / Δρ. Πολ. Ἐπιστήμης Παντείου:
 Οἰκογένεια Μαυροκορδάτου (Ἰδιοκτησίες-Οἰκόσημα) στὴ
 Χίο.
- 10:30-10:40 *Συζήτηση*
- 10:40-11:50 *Ἀπολογισμός - Λήξη Συνεδρίου*
- 12:00-14:00 *Ἐπίσκεψη στὴ Νέα Μονὴ Χίου*
- 14:45 Γεῦμα